

HIS VOICE

MATĚJ KRATOCHVÍL MUSICOLOMOUC NOVĚ NAKOPNUTÁ 15. 4. 2015

Může se zdát, že Olomouc je kulturně tak trochu ve stínu Brna, ale rok od roku je jasnější, že to na úrodné Hané žije. Přispívá k tomu i festival MusicOlomouc, který se svým sedmým ročníkem vstupuje, jak se zdá, do nové fáze. A tato fáze vypadá slibně – letošní program charakterizuje totiž odvážnější dramaturgie. Novým ředitelem festivalu se stal skladatel a klavírista Marek Keprt, který poněkud nezvykle také festival zahájí svým recitálem, na němž zazní mimo jiné Tristan Murail, Toru Takemitsu nebo Olivier Messiaen. Německou a Rakouskou soudobou hudbu přiveze Österreichisches Ensemble für Neue Musik s díly Helmuta Lachenmanna, Georga Friedricha Haase, Bernharda Gandera a Johannese Marii Stauda. Haase, přesněji jeho Pátý kvartet, zařadil na svůj program také soubor Prague Modern, který dále zahraje Iannis Xenakis, Györgye Kurtága či Jiřího Kadeřábka. Velkým lákadlem bude provedení skladby Luigiho Nona *La lontananza nostalgica utopica futura*, kterého se ujme houslista David Danel za elektronické spolupráce Jan Trojana. Komorní hudbu převážně posledních let představí ISHA Trio ve složení zpěv, flétna, klavír.

MusicOlomouc se nedrží jen konzervativně definované vážné hudby a nabízí přesahy k improvizaci jednak koncertem kontrabasisty George Cremaschiho a saxofonisty/klarinetisty Pavla Zlámala, jednak ansámblem SWOMP s tvorbou Michala Wróblewského, která stojí na pomezí minimalismu a free jazzu.

Festival se koná 20.-29. dubna. Na sedmi koncertech zazní přes čtyřicet soudobých skladeb, z toho šest ve světové premiéře. Program doplní dvě přednášky skladatelů (Gerald Resch – Rakousko a Markéta Dvořáková – ČR). Všechny koncerty i přednášky se konají v prostorách Uměleckého centra Univerzity Palackého v Olomouci.

ANETA VONDRÁČKOVÁ MUSICOLOMOUC 2015 15. 5. 2015

Mezinárodní hudební festival soudobé hudby MusicOlomouc 2015 je za námi. Ve dnech 20.–29. dubna 2015 v prostorách Uměleckého centra Univerzity Palackého proběhlo sedm komorních koncertů a jedna repríza ve Zlatých Horách. Pořádající spolek MusicOlomouc a katedra muzikologie Univerzity Palackého se letos více zaměřily na studentské publikum a filharmonické posluchače nechaly sedět doma. Zásadní změnu tohoto ročníku, kromě výměny ředitelů festivalu – Marek Keprt nahradil ve vedení zakladatele Jana Vičara, zaznamenala dramaturgická stránka. Dosavadní koncepce se přidržovala tradičnějšího pojetí a také velké žánrové šíře. Nyní se festival vyprofiloval jako svátek avantgardní a experimentální hudby, kde dostanou prostor i mezní žánry. Také snaha zvát renomované ansámby soudobé hudby je stále zřetelnější.

Marek Keprt zahájil MusicOlomouc svým klavírním recitálem nazvaným Oiseaux-Schwebung-Shine. Celý večer doprovodila světelná projekce, jež korespondovala se znějící hudbou. První skladba večera *Cloches d'adieu, e tun sourire...* od Tristana Muraila, navodila messianovskou atmosféru, která se víceméně udržela celou první půli koncertu. Následující miniatury premiérováného cyklu *Mikropříběhy* Markéty Dvořákové působily na první pohled kontrastně, avšak pohromadě je držel modální základ či program. Keprt do nich vnesl náležitou hravost a vzletnost. Toru Takemitsu zazněl na festivalu vůbec poprvé. Jeho *Les yeux clos II* Keprt velmi dobře dynamicky i agogicky vyjádřil. Všem pomáhala výborná akustika kaple Božího Těla, která hrála roli taktéž v následujícím výběru z cyklu *Petites esquisses d'oiseaux* Oliviera Messiaena. Koláže, střihy a kontrasty vévodily skladbě *Ambre nous resterons* Gérarda Pessona, s níž jsme se přehoupali do druhé půle večera. Bloudění mezi kvintakordy a snivost přinesla Reschova *Phantasie über Dreiklänge*. Keprt na závěr recitálu uvedl nejen svou novinku *V punčošná chvění vRosnívá šaloBdění* v níž minimalisticky pracoval s fázovými posuny, artikulací a dynamikou, ale také nejnovější verzi kompozice *Květ vyškeblování se zhmotňuje na sněhu*. Celý recitál byl reprizován 24. dubna 2015 ve Zlatých Horách.

Koncert mezních žánrů obstaral pro tento rok soubor SWOMP ve složení Kamil Slezák (bicí), Michal Wróblewski (basklarinet, altsaxofon), Martin Opršál (marimba), Vladimír Micenko (kontrabas) a Jan Přibil (trubka). Ansámbl se

repertoárově pohybuje mezi moderním jazzem a minimalismem, tedy částečně stále čerpá z oblasti vážné hudby. To je do budoucna také záměrem dramaturgie – na rozdíl od předešlých let, kdy se jednalo o spíše nonartificiální vybočení (vzpomeňme například na Ivana Myslikovjana či Dana Bárta a Robert Balzar Trio). SWOMP uvedli autorskou tvorbu Michala Wróblewského. Barevnost svých nástrojů vystupňovali pomocí různorodých způsobů interpretace (hra smyčcem na kameny marimby, používání dusítek, využití nejrůznějších paliček, vrzání stojanu na noty, klapání částí nástrojů do stojanů a podobně). Jazzovou složku zastupovaly časté improvizace a rytmické citění, minimalismus zase melodické smyčky, které procházely jednotlivými skupinami nástrojů.

V pořadí třetí festivalový koncert s podtitulem Initial Music plně pracoval s prostorem Atria. Duo Pavel Zlámal (klarinet, basklarinet a saxofon) a George Cremaschi (kontrabas) na něm provedli hned tři premiéry. První z nich – *Tasted Thoughts* Michala Nejtka, byla zkomponována přímo pro sólový klarinet Pavla Zlámala. Ten v ní ukázal netušené možnosti klarinetu, s lehkostí si pohrával s alikvotními tóny a mikrointervaly a nakonec ohromil dynamickou šíří. Zlámalův cyklus *Way of Consideration*, z něhož zazněla vybraná část, působil jako zvukový experiment. Občas se zdálo, že místo dechových nástrojů hrají bicí (například tlukot zvonů). George Cremaschi se plně zapojil až ve druhé polovině koncertu. Vůbec první provedení skladby *COAX* pro kontrabas a saxofon Petera Grahama vyvěralo z improvizčních schopností obou interpretů. Kompozice byla charakteristická střídáním hráčských technik a velmi kontrastní dynamikou, zapojením šumů a ruchů a neméně důležitou prací s tichem. Závěr večera pařil art improvizaci obou umělců s názvem *Initial music*, jež skvěle navazovala na předešlý kus.

Nedělním koncertem se olomoucké veřejnosti představil ansámbl Prague Modern ve složení David Danel (housle), Roman Hranička (housle), Ondřej Martinovský (viola), Balázs Adorján (violoncello) a Ivan Šiler (klavír), společně se sopranistkou Irenou Troupovou. Večer započal kompozicí Iannise Xenakise *mikka* v podání Davida Danela, stojícího v zadní části kaple Božího Těla. Toto glissandové dílo záhy vystřídal kus pro housle a violoncello *Hunem Iduhey* téhož autora. Houslista David Danel a violoncellista Balázs Adorján se vzájemně střetávali v příbuzných tónových výškách ve fortissimo dynamice a tvořili zdánlivou jednohlasou linii. Čistě smyčcovou část koncertu zakončil výběr ze sbírky *Signs, Games and Messages* Györgye Kurtága opět pro sólové housle. Tyto miniatury zároveň plyně přemostily program do druhé třetiny, v níž dostala prostor zpěvačka. Nejdříve v Kurtágově *S. K. Remembrance Noise*, op. 12, a zejména v Kadeřábkově *Mileně* dovedla svůj part velmi dramaticky zpracovat. Závěrečná skladba večera – *Smyčcový kvartet č. 5* Georga Friedricha Haase, si vyžádala změnu prostředí a tmu. Mírně zmatení posluchači na nepravidelně uspořádaných sedadlech sledovali postupně všechny hráče stojící osaměle jen se stojanem a lampičkou v rozích Atria. Tóny se hemžily mezi diváky, procházely jednotlivými nástroji, alikvótní plochy se mísily a vynořovaly stále v nových sónických souvislostech. První týden festivalu nemohl být lépe zakončen.

Počátek druhého festivalového týdne přinesl jeden z nejsilnějších zážitků této akce. David Danel a Jan Trojan zde představili rozsáhlou skladbu Luigiho Nona *La lontananza nostalgica utopica futura* neboli Madrigal pro několik poutníků/cestovatelů s Gideonem Kremerem, sólové housle, osm magnetických pásky a osm až deset notových pultů. Atrium opět potemnělo. Houslista David Danel putoval mezi jednotlivými pulty. Jan Trojan, který měl na starosti zvukovou projekci, bedlivě sledoval Danelovy zastávky a reagoval na ně zesílením či zeslabením zvuku i výběrem stop.

O ryze ženský večer se v kapli Božího Těla postaralo brněnské ISHA trio. Zpěvačka Lucie Rozsnyó, flétnistka Kristina Vaculová a klavíristka Sára Medková zahájily mnohavětou kompozicí Ivo Medka *Ancient Stories*, v níž zněl preparovaný klavír, šepot a syčení, dyšné tóny flétny a podobně. Skladba *Skrz sen* Petry

Machkové nastínila všechny výrazové možnosti hry na příčnou flétnu. Vaculová v průběhu skladby, majíc flétnu stále u úst, stihla párkrát výsknout a místy i „zazpívat“. Krátký *Chanson* Petera Grahama opět přivola na podium všechny interpretky. Následující Ligetiho klavírní *Der Zaubertechnik* a *Der Sommer* daly vyniknout rytmické složce hudby. Dílem Sary Medkové s názvem *Arachne* prostupovaly klastry, prolínající se se zvukovou stopou, zpěvem v němčině a dramatickou složkou. S nahrávkou pracovala i další skladba – *Seide Changierend* Marie Porten, která do úvodu vložila zvuk osamělých kroků. Odlehčení lyrického a mystického večera přinesly Papli songs Miloše Orsona Štědrone na parafráze dětského jazyka. V zápětí se však vrátila vážnější nálada ve zhudebněné básni Mela Coxe *A Wind at Rooks Haven* Roxanny Panufnik. Koncert uzavřel opět cyklus Ivo Medka *New Ancient Stories*, během jehož provedení hlavní aktérky pískaly, rytmizovaně pronášely slabiky, vzdychaly a smály se. Využily kromě klavíru i dalších bicích nástrojů (ozvučná dřívka, africký buben, chrastítka). Pomyslný kruh se uzavřel.

Na závěru festivalu ve středu 29. dubna 2015 vystoupili čtyři hráči rakouského souboru Österreichisches Ensemble für neue Musik – Theodor Burkali (klarinet), Ivana Pristasova (housle), Peter Sigl (violoncello) a Nora Skuta (klavír). Jako první zazněla skladba *Lagrein* rakouského skladatele Johannese Marii Stauda. Ačkoli se nástroje mezi sebou bily flažolety, vysokými rejstříky, rychlými běhy a glissandy, z chumlu zvuků vystoupila sólová plocha klarinetu a souznění houslí a violoncella. Ivana Pristasova svou bravurní techniku představila v opusu Georga Friedricha Haase *de terrae fine*, hýřícím čtvrttóny a kontrasty mezi jemnou a místy až surovou hrou, ztělesňující extrémní stavy duše. Jako leitmotiv se vracel drobný „ptačí zpěv“. V třetí skladbě doslova žíně praskaly. *Schlechte Charakterstücke* Bernharda Gandera charakterizuje agresivita, zvířená žárlivost, sténání. V programu nesměl chybět velikán soudobé německé hudby – Helmut Lachenmann. Jeho *Allegro sostenuto* pro klarinet/basklarinet, violoncello a klavír pracovalo s dozvuky a rezonancí, zvláště vždy, když klarinet zahrál směrem do těla klavíru. Nora Skuta během skladby vystřídal různé paličky i kladívko, kterým bušila do nitra nástroje. Violoncellista vystřídal snad všechny možné techniky hry od col legno až po hru za kobylkou. Sedmý ročník MusicOlomouc opět dokázal, že má olomouckému publiku (a nejen jemu) co nabídnout. Nová generace organizátorů zdárně navázala na minulá léta a přišla s jasnou vizí. Snad se jí v budoucnosti podaří dále naplňovat a rozvíjet.

